

L. N. TOLSTOI

Leo Tolstoi on kuollut. Hänen yleismaailmallinen merkityksensä taiteilijana, hänen yleismaailmallinen kuuluisuutensa ajattelijana ja aatteen julistajana — nämä molemmat seikat heijastavat omalla tavallaan Venäjän vallankumouksen yleismaailmallista merkitystä.

L. N. Tolstoi esiintyi suurena taiteilijana jo maaorjuuden aikana. Monissa nerokkaissa teoksissaan, jotka hän kirjoitti enemmän kuin puoli vuosisataa kestäneen kirjallisen toimintansa aikana, hän on kuvaillut etupäässä vanhaa, vallankumousta edeltänyttä Venäjää, joka pysyi vuoden 1861 jälkeenkin puolittain maaorjuudellisena, on kuvaillut maalais-Venäjää, tilanherran ja talonpojan Venäjää. Kuva-
tessaan Venäjän historiallisen elämän tätä vaihetta L. Tolstoi osasi herättää teoksissaan niin paljon suuria kysymyksiä, osasi kohota sellaiselle taiteellisen vaikutusvoiman tasolle, että hänen teoksensa ovat saaneet maailman kaunokirjallisuudessa erään ensimmäisistä paikoista. Vallankumouksen valmistelun kausi tässä maaorjuuttajien polkemassa maassa muodostui Tolstoin nerokkaasti valaisemana edistysaskeleeksi koko ihmiskunnan taidekehityksessä.

Taiteilija-Tolstoi on Venäjälläkin tunnettu vain mitättömälle vähemmistölle. Jotta hänen suuret teoksensa tulisivat todella *kaikkien* omiksi, täytyy taistella, taistella sellaista yhteiskuntajärjestelmää vastaan, joka on syössyt miljoonia ja kymmeniä miljoonia pimeyteen, poljettuun asemaan, orjantyöhön ja kurjuuteen; tarvitaan sosialistinen kumous.

Paitsi sitä, että Tolstoi kirjoitti taiteellisia teoksia, joita joukot sitten, kun ne luovat itselleen inhimilliset elämän-

ehdot karistettuaan pois tilanherrojen ja kapitalistien ikeen, tulevat aina pitämään arvossa ja lukemaan,— hän osasi erinomaisen voimakkaasti tuoda esiin nykyisen järjestelmän sortamien suurten joukkojen mielialan, kuvata niiden asemaa, ilmentää niiden valtointa protestin ja suuttumuksen tunnetta. Kuuluen etupäässä vuosien 1861—1904 kauteen Tolstoi olennoi teoksissaan hämmästyttävän selväpiirteisesti — sekä taiteilijana että ajattelijana kuin myös aatteen julistajana — Venäjän ensimmäisen vallankumouksen historiallisen omalaatuisuuden piirteitä, sen voimaa ja sen heikkoutta.

Eräänä vallankumouksemme tärkeimmistä erikoispiirteistä on se, että se oli *talonpoikainen* porvarillinen vallankumous koko maailmassa hyvin korkealle kehittyneen ja Venäjällä verrattain korkealle kehittyneen kapitalismin aikakaudella. Se oli porvarillinen vallankumous, sillä sen välittömänä tehtävänä oli tsaristisen itsevaltiuden, tsaristisen monarkian kukistaminen ja tilanherrojen maanomistuksen hävittäminen eikä porvariston herruuden kukistaminen. Varsinkaan talonpoikaisto ei tajunnut tätä viimeksi mainittua tehtävää, ei tajunnut sen erotusta taistelun lähemmistä ja välittömämmistä tehtävistä. Se oli myös talonpoikainen porvarillinen vallankumous, sillä objektiiviset olot nostivat etutilalle kysymyksen talonpoikaiston tärkeimpien elämnehtojen muuttamisesta, vanhan, keskiaikaisen maanomistuksen murtamisesta, „maan raivaamisesta” kapitalismille, objektiiviset olot nostivat talonpoikaisjoukot enemmän tai vähemmän itsenäisen historiallisen toiminnan areenalle.

Tolstoin teoksissa ilmenee nimenomaan talonpoikaiston joukkoliikkeen voima ja heikkous, mahti ja rajoittuneisuus. Hänen tulinen, kiihkeä, useissa tapauksissa armottoman jyrkkä protestinsa valtiota ja poliisimaista valtionkirkkoa vastaan ilmentää kehittymättömien talonpoikaisjoukkojen mielialaa, joissa vuosisatoja kestänyt maaorjuus, virkamiesten mielivalta ja rosvous, kirkon jesuiittamaisuus, petos ja puijaus olivat kartuttaneet kokonaiset vuoret kiukkua ja vihaa. Hänen julistamansa järkkymätön maan yksityisomistuksen kieltäminen kuvastaa talonpoikaisjoukkojen psykologiaa sellaisella historiallisella ajankohdalla, jolloin vanha, keskiaikainen maanomistus, niin tilanherrojen maan kuin valtion „osuusmaankin” omistus, tuli lopullisesti maan

edelleen kehittymisen sietämättömäksi esteeksi ja jolloin tämä vanha maanomistus oli välttämättä jyrkästi, armottomasti murrettava. Hänen harjoittamansa alituinen mitä syvällisintä tunnetta ja mitä kiihkeintä suuttumusta uhkuva kapitalismin ruoskiminen kuvastaa patriarkaalisien talonpojan suurta kauhua, kun tämän talonpojan päälle alkoi vyöryä uusi, näkymätön, käsittämätön vihollinen, joka oli tulossa jostain tuolta kaupungista tai jostain tuolta rajan takaa, vihollinen, joka murskasi kaikki maalaiselämän „kulmakivet”, toi tullessaan ennennäkemätöntä köyhtymistä, kurjuutta, nälkäkuolemaa, villiyyttä, prostituutiota, kuppautia — kaikkia „alkuperäisen kasaantumisen kauden” onnettomuuksia, joita herra Kupongin¹⁰² keksimien ehta uusien rosvousmenetelmien siirtäminen venäläiselle maa-perälle on satakertaisesti kärjistänyt.

Mutta hehkuvahenkisen protestoitajan, intomielisen paljastajan ja suuren arvostelijan teoksissa ilmenee samalla sellaista Venäjälle vyöryvän kriisin syiden ja siitä vapauttavien keinojen ymmärtämättömyyttä, joka on ominaista vain patriarkaaliselle, naiiville talonpojalle eikä eurooppalaisesti sivistyneelle kirjailijalle. Taistelu maaorjuus- ja poliisivaltiota, monarkiaa vastaan muuttui hänellä politiikan kieltämiseksi, johti sellaiseen oppiin, että „pahaa ei pidä vastustaa”, johti täydelliseen syrjäytymiseen joukkojen vallankumoustaistelusta vuosina 1905—1907. Taisteluun valtionkirkkoa vastaan liittyi uuden, puhdistetun uskonnon saarnaaminen, toisin sanoen sorretuille joukoille tarkoitettua uuden, puhdistetun ja hienomman myrkyä levittäminen. Yksityisen maanomistuksen kieltäminen johti haaveksiviin, epämääräisiin ja voimattomiin huokailuihin eikä koko taistelun keskittämiseen todellista vihollista vastaan, tilanherrojen maanomistusta ja sen poliittista vallanpitoasetta, t. s. monarkiaa vastaan. Kapitalismin ja sen joukoille aiheuttamien onnettomuuksien paljastamiseen punoutui kerrassaan välinpitämätön suhtautuminen siihen yleismaailmalliseen vapaustaisteluun, jota kansainvälinen sosialistinen proletariaatti käy.

Ristiriidat Tolstoin katsantokannoissa eivät ole yksinomaan hänen henkilökohtaisen ajattelunsa ristiriitoja, vaan ne kuvastavat niitä erittäin monimutkaisia ja ristiriitaisia oloja, sosiaalisia vaikutteita ja historiallisia perinteitä, joiden mukaan Venäjän eri yhteiskuntaluokkien ja -kerros-

ten psykologia määräytyi reformin *jälkeisellä*, vallankumousta *edeltäneellä* kaudella.

Juuri sen vuoksi Tolstoin oikea arviointi on mahdollinen vain sen luokan näkökannalta, joka poliittisella osuudellaan ja taistelullaan näiden ristiriitojen ensimmäisen purkauksen aikana, vallankumouksen aikana todisti, että sen kutsumuksena on olla johtajana taistelussa kansan vapauden puolesta ja joukkojen vapauttamiseksi riistosta,— todisti rajatoman uskollisuutensa demokratian asialle, todisti kykenevänsä taistelemaan porvarillisen (mukaan luettuna myös talonpoikaisen) demokratian rajoittuneisuutta ja epäjohtonmukaisuutta vastaan,— tuo arviointi on mahdollinen vain sosialidemokraattisen proletariaatin näkökannalta.

Katsokaapa sitä arviota, joka Tolstoista on annettu hallituspiirien lehdissä. Ne vuodattavat krokotiilinkyyneleitä vakuutellen kunnioittavansa „suurta kirjailijaa” ja samanaikaisesti puolustaen „pyhää” synodia. Mutta pyhät isät ovat vastikään tehneet tavattoman iljettävän kataluuden lähettämällä pappeja kuolevan luo saadakseen petkutetuksi kansaa ja voidakseen sanoa, että Tolstoi on „katunut”. Pyhä synodi erotti Tolstoin kirkosta. Sitä parempi. Tuo uroteko merkitään sille kuuluvaksi silloin, kun koittaa kansan tilinteke papinkaapuisten virkamiesten, kristinuskovaisten santarmien ja mustien inkvisiittorien kanssa, jotka ovat kannattaneet juutalaispogromeja ja muita tsaristisen mustasotnialaiskoplän urotöitä.

Katsokaapa sitä arviota, jonka liberaaliset lehdet ovat Tolstoista antaneet. Ne rajoittuvat niihin sisällöttömiin, virallis-liberaalisiin, kuluneen-professorimaisiin fraaseihin „sivistyneen ihmiskunnan äänestä”, „maailman yksimielisestä vastakaiusta”, „totuuden ja hyvyyden aatteista” j.n.e., joista Tolstoi ruoski niin kovasti — ja ruoski aivan oikein — porvarillista tiedettä. Ne *eivät voi* sanoa suoraan ja selvästi, miten ne arvioivat Tolstoin katsomukset valtiosta, kirkosta, yksityisestä maanomistuksesta ja kapitalismista,— ei siksi, että sensuuri olisi esteenä; päinvastoin, sensuuri auttaa niitä pääsemään pälkäästä! — vaan siksi, että jokainen Tolstoin arvosteluun sisältyvä väittäjä on korvapuusti porvarilliselle liberalismille; — siksi, että yksistään se, kun Tolstoi on pelottomasti, avoimesti ja armottoman jyrkästi

asetellut aikamme kipeimpiä ja kirotuimpia kysymyksiä, *iskee* meidän liberaalisen (ja liberaalis-narodnikkilaisen) publisistiikkamme kaavamaisia fraaseja, kuluneita metkuja ja ovelaa, „sivistynyttä” valhetta *vasten kasvoja*. Liberaalit ovat kivenkovaan Tolstoin puolella, kivenkovaan synodia vastaan — ja samalla he kannattavat... vehiläisiä*, joiden kanssa „voidaan väitellä”, mutta joiden kanssa „täytyy” sopia olemaan samassa puolueessa, „täytyy” työskennellä yhdessä kirjallisuuden ja politiikan alalla. Ja vehiläisiä halailee Antoni Volynski.

Liberaalit asettavat etutilalle sen, että Tolstoi oli „suuri omatunto”. Eikö se ole sisällötön fraasi, jota „Novoje Vremja” ja kaikki sen kaltaiset toistelevat tuhansin eri tavoin? Eikö se ole Tolstoin *asettamien konkreettisten* demokratiaa ja sosialismia koskevien kysymysten kiertämistä? Eikö tällä tavalla aseteta etutilalle sitä, mikä heijastaa Tolstoin ennakkoluuloa eikä hänen älyään, sitä, mikä hänessä kuuluu menneisyydelle eikä tulevaisuudelle, kuuluu hänen ilmentämälleen politiikan kieltämiselle ja hänen saarnaamalleen siveelliselle itsensäparantamiselle eikä hänen kiihkeälle protestilleen kaikkea luokkaherruutta vastaan?

Tolstoi on kuollut, ja vallankumousta edeltänyt Venäjä on jäänyt menneisyyteen, se Venäjä, jonka heikkous ja voimattomuus heijastuivat nerokkaan taiteilijan filosofiassa ja on kuvattu hänen teoksissaan. Mutta hänen perintöönsä sisältyy myös se, mikä ei ole jäänyt menneisyyteen, vaan kuuluu tulevaisuudelle. Venäjän proletariaatti ottaa tuon perinnön ja kehittää sitä. Venäjän proletariaatti selittää työtätekevien ja riistettyjen joukoille sen merkityksen, mikä on Tolstoin suorittamalla valtion, kirkon ja maan-yksityisomistuksen arvostelulla, — ei sitä varten, että joukot rajoittuisivat itsensäparantamiseen ja huokailemaan jumalallisesta elämästä, vaan sitä varten, että ne nousisivat antamaan uuden iskun tsaristiselle monarkialle ja tilanherrojen maanomistukselle, joita vuonna 1905 vain hiukan horjutettiin ja jotka täytyy hävittää. Venäjän proletariaatti selittää joukoille Tolstoin suorittaman kapitalismin arvostelun, — ei sitä varten, että joukot rajoittuisivat pääoman ja rahavallan kiroamiseen, vaan sitä varten, että ne oppisivat

* Ks. 11. huomautusta. *Suom.*

nojautumaan elämänsä ja taistelunsa joka askeleella kapitalismin teknillisiin ja sosiaalisiin saavutuksiin, oppisivat liittymään yhtenäiseksi sosialististen taistelijain miljoona-armeijaksi, taistelijain, jotka suistavat alas kapitalismin ja luovat uuden yhteiskunnan, jossa ei ole kansan kurjuutta eikä ihmisen harjoittamaa toisen ihmisen riistoa.

„Sotsial-Demokrat” № 18,
marraskuun 16 (29) pnä 1910

Julkaistaan „Sotsial-Demokrat” lehden,
tekstin mukaan
